

Anna Tyniec

Grodzisko, st. 1, gm. Zator, woj.
bielskie, AZP 104-52/24

Informator Archeologiczny : badania 25, 88-89

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Gniezno ul. Kolegiaty 4/4a, st.
15d
gm. loco, woj. poznańskie
AZP 50-34/—**

**Muzeum Początków Państwa Polskie-
go w Gnieźnie**

Badaniami kierował mgr Tomasz Sawicki. Finansowane przez Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie. Trzeci sezon badań. Wzgórze Lecha — grodzisko wczesnośredniowieczne, a także późne średniowiecze i okres nowożytny.

Badania były kontynuacją prac z lat 1984 i 1990. Odkryto wówczas m.in. część południową i wschodnią fundamentu kamiennego, zlokalizowanego w narożniku północno-wschodnim Wzgórza (grodziska) na gł. 1,6–2,2 m. Fundament z racji swego łukowatego ułożenia (wycinek okręgu) może być pozostałością baszty zamku (XIII w.?). Zrekonstruowana średnica fundamentu domniemanej baszty wyniosła 10–11 m.

Obecny wykop o wymiarach 1,5 x 2 m usytuowano na osi wschód–zachód, tak aby objął swym zasięgiem odcinek zachodniej strony fundamentu (zgodnie z odtworzoną średnicą obiektu). Wykop znajdował się w zachodniej części przesmyku między domami na ul. Kolegiaty nr 4 i 4a (ar 96). Eksplorację zakończono na gł. 2,3 m, osiągając warstwę wczesnośredniowieczną (2 poł. XI w.) oraz strop nasypu wału obronnego. Powyżej znajdowały się warstwy przemieszane — niwelacyjne z ceramiką od XI do ok. XVII w. Jedynie na gł. ok. 1,5 m wystąpiły luźno ułożone 1–3 warstwy cegieł „palcówek”, nie miały one jednak żadnego bezpośredniego związku z jakimikolwiek relikami architektury. Tak więc pozostałej części interesującego nas obiektu nie odnaleziono. Dalsze rozpoznanie w kierunku zachodnim uniemożliwiły przeszkody terenowe.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie.

Badania zakończono.

**Grodzisko, st. 1
gm. Zator, woj. bielskie
AZP 104-52/24**

**Państwowa Służba Ochrony Zabytków
Oddział Bielsko-Biała
Wojewódzki Konserwator Zabytków**

Badania prowadziła mgr Anna Tyniec (Zakład Archeologii Małopolski Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN, Kraków). Prace zlecone i finansowane przez Państwową Służbę Ochrony Zabytków O. Bielsko-Biała, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Trzeci sezon badań.

Badania prowadzono nadal w części stanowiska leżącej na północ od ewentualnego wału grodziska, w strefie bezpośrednio zagrożonej budową obiektów szkolnych. Łącznie przebadano obszar o powierzchni 33 m². Założono 4 wykopy archeologiczne (I–IV/91). W wykopie I/91 wyeksplorowano i zadokumentowano wschodnie części obiektów 1 i 2, których eksplorację rozpoczęto w 1990 r. Uzyskano informacje potwierdzające prawidłowość wcześniejszych ustaleń. Obiekt 1 to pozostałości paleniska, które można łączyć z III fazą wczesnego średniowiecza (na podstawie wstępnej analizy materiałów ceramicznych). Obiekt 2 to pozostałości przypuszczalnego budynku mieszkalnego, w którego wypełnisku znaleziono sporą ilość fragm. ceramicznych (w tym tzw. placków glinianych) oraz fragm. oselki kamiennej. Ceramikę z tego obiektu należy łączyć z formami wytwarzanymi w końcowym okresie trwania kultury łużyckiej. W południowej części wykopu I/91 oraz w wykopie II/91 wyeksplorowano owalną jamę o ścianach łagodnie zwężających się ku dołowi i prawie płaskim dnie — obiekt 3. W bardzo jednorodnym wypełnisku natrafiono na kilka fragm. ceramiki kultury łużyckiej. Obiekt ten można uznać za jamę wybierzyskową, wykorzystywaną do wybierania plastycznej gliny, której lokalny, naturalny pokład znajduje się w tym miejscu (pokład o powierzchni ok. 6 m², miąższości do 30 cm). Jama została

zasypana jednorazowo, co musiało nastąpić bezpośrednio po wybraniu gliny. W pozostałych wykopach natrafiono tylko na pojedyncze fragm. naczyń ceramicznych, stwierdzono w nich naturalny dla stanowiska układ warstw.

Badania będą kontynuowane.

Haćki, st. 1, 1B, 1C, 1D, 2
gm. Bielsk Podlaski, woj. białostockie
AZP 43-87/107

Polska Akademia Nauk Instytut Historii Kultury Materialnej Zakład Archeologii Mazowsza i Podlasia Podlaska Ekspedycja Archeologiczna

Badania prowadzili dr Zbigniew Kobyliński i mgr Dariusz Krasnodębski. Uczestniczyli studenci Instytutu Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz uczniowie szkół średnich z Bielska Podlaskiego. Finansowane przez Konserwatora Zabytków Archeologicznych w Białymstoku oraz Instytut Historii Kultury Materialnej PAN w Warszawie. Piąty sezon badań grodziska (po wznowieniu), trzeci osad i pierwszy kurhanu. Zespół osadniczy składający się z grodziska (st. 1), otaczających go osad otwartych (st. 1A, 1B, 1C i 1D) oraz kurhanu (st. 2) znajdującego się w odległości ok. 1 km.

Stanowisko 1 (grodzisko). Kontynuowano prace w północnej części stanowiska, eksplorując kolejne układy stratygraficzne w wykopie 5C, niedokończonym (ze względów finansowych) w 1989 r. Pod przebadanymi wówczas olbrzymimi paleniskami datowanymi na wczesne średniowiecze, w roku bieżącym przebadano ponad dwumetrowej miąższości układy stratygraficzne (osiągając łączną gł. ponad 4 m od powierzchni ziemi) zbudowane z warstw osadniczych, palenisk, jam i dołów posłupowych, zawierających materiał zabytkowy datowany na wczesny i środkowy okres lateński. Prace wykazały istnienie najintensywniejszego osadnictwa starożytnego w tej właśnie części grodziska.

Badania zakończone.

Osada 1B. Zlokalizowana na północny wschód od grodziska. W 1989 r. przebadano na niej ratowniczo położone na północnym obrzeżu kotliny 2 obiekty pochodzące z XI w. W 1991 r. zbadano 30 m² w miejscu największego obniżenia dna kotliny, na terenie bardzo podmokłym. W założonych wykopach natrafiono na warstwę kulturową, niewielkie obiekty zagłębione i doły posłupowe stanowiące pozostałości naziemnych budowli, datowane na XI w. Część z nich wystąpiła poniżej poziomu wody gruntowej.

Osada 1C. Zlokalizowana na południowym stoku kotliny otaczającej grodzisko oraz garbie terenowym stanowiącym najdalej na wschód wysunięty cypel wysoczyzny. W 1989 r. przeprowadzono badania ratownicze, w czasie których odsłonięto kilkanaście m² warstwy kulturowej z okresu wczesnego średniowiecza i okresu wpływów rzymskich. W 1990 r. przebadano ratowniczo 8 obiektów osadniczych, z których 7 było paleniskami pochodzącymi z wczesnego średniowiecza (XI w.), jeden zaś jamą zasobową zawierającą stosunkowo liczne fragm. ceramiki, datowane wstępnie na późny okres lateński, oraz rozpoznano sondażowo 38 m² w zachodniej części osady, odsłaniając bardzo interesujące układy stratygraficzne, których miąższość dochodziła do 2 m, datowane od okresu lateńskiego do XI w. W 1991 r. rozpoznano wykopaliskowo 25 m² w najwyższej partii stanowiska oraz 13 m² na podmokłym dnie kotliny otaczającej grodzisko. W pierwszym z wykopów pod warstwą pochodzącą z wczesnego średniowiecza i warstwą starożytną, mającymi miąższość ok. 1 m, natrafiono na jamę zasobową o śr. ok. 2,5 m i gł. dochodzącej do 3m od powierzchni ziemi (jej dna ze względu na napływającą wodę gruntową nie udało się do końca wyeksplorować), w której na jednym z poziomów użytkowych natrafiono na 9 dość dobrze zachowanych naczyń. Ceramika ta może być datowana na przełom okresu lateńskiego i wczesnego